

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 15. novembra 2024. godine
Br. Ref.: 2581/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI156/23

Podnositeljka

Elvan Imami

**Ocena ustavnosti Presude Žalbenog veća Posebne Komore Vrhovnog suda
Kosova br. AC-I-21-0781-A0001 od 6. aprila 2023. Godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sutkinja
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija
Enver Peci, sudija i
Jeton Bytyqi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Elvan Imami (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva), sa mestom prebivališta u Prizrenu.

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava presudu [AC-I-21-0781-A0001] Žalbenog veća Posebne Komore Vrhovnog Suda Republike Kosova od 6. aprila 2023. godine (u daljem tekstu: Žalbeno veće PKVS-a), kojom je potvrđena presuda [C-III-12-0055] Specijalizovanog veća Posebne Komore Vrhovnog Suda Republike Kosova od 11. novembra 2021. godine (u daljem tekstu: Specijalizovano veće PKVS-a).

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je razmatranje ustavnosti osporene presude, kojom je, po navodima podnositeljke zahteva, došlo do povrede njenih prava koja su zagarantovana članovima: 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 46. [Pravo na imovinu i zaštitu imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21. [Opšta načela], i stavovima 1 i 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. (Procesuiranje podnesaka) i 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 25. [Podnošenje zahteva i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 18. jula 2023. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev pred Ustavnim sudom Republike Kosova (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 2. avgusta 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [br. Gjr. KI156/23] imenovala sutkinju Selvete Gërxhaliu Krasniqi za sutkinju izvestiteljku i Veće za razmatranje, u sastavu sudija: Radomir Laban (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci i Enver Peci (članovi).
7. Dana 28. avgusta 2023. godine, Sud je da obavestio podnositeljku zahteva o registraciji zahteva i jednu kopiju zahteva je poslao i Posebnoj Komori Vrhovnog suda Republike Kosova.
8. Dana 11. marta 2024. godine, sudija Jeton Bytyqi je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosova, kojom prilikom je počeo njegov mandat u Sudu .
9. Dana 4. septembra 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sutkinje izvestiteljke i jednoglasno je preporučilo Sudu neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

10. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnositeljka zahteva, zajedno sa M.I i Z.I, dana 17. decembra 2008. godine podnela tužbu [C. br. 849/08] pred Opštinskim sudom u Prizrenu protiv PIK „Progres-Export“, kojim su tražili poništenje ugovora br. 11647/554 o kupoprodaji nepokretnosti od 20. novembra 1963. godine, kao i predaju u posed parcele br. 5118 na mestu zvanom „Kamenica“ u površini od 24,99 ari, kao i katastarsku parcelu br. 5157 na mestu zvanom „Jaglenica“ u površini od 40,00 ari.

11. Dana 7. maja 2010. godine, podnositeljka zahteva je, zajedno sa druga dva tužioca, predložila Opštinskom sudu u Prizrenu da uvede privremenu meru na spornoj imovini, odnosno tražila je da se ista ne otuđi.
12. Dana 1. novembra 2011. godine, rešenjem [C. br. 607/11], Opštinski sud u Prizrenu se oglosio predmetno nenadležnim za odlučivanje u ovom predmetu, te je spise poslao u Posebnu komoru Vrhovnog suda, kao nadležnom sudu.
13. Dana 21. decembra 2012. godine, Kosovska agencija za privatizaciju (u daljem tekstu: KAP) je dostavila odbranu pred Posebnom komorom Vrhovnog suda, preko koje je izjavila da se tužba treba odbiti kao neosnovana. KAP je u svojoj odbrani naglasio da (i) tužbeni zahtev nema pravnu osnovu i da su činjenice na kojima se zasniva u suprotnosti sa dokazima koje je iznela podnositeljka zahteva; (ii) tvrdnje tužilaca za poništenje ugovora nemaju pravnu podršku; (iii) tužba ne sadrži suštinske elemente koje jedna tužba treba da sadrži; i da (iv) su svi zakonski rokovi za poništenje ugovora istekli.
14. Dana 18. decembra 2013. godine podnositeljka zahteva je precizirala tužbeni zahtev pred Posebnom komorom Vrhovnog suda, obaveštavajući potonju da su tužioci M.I. i Z.I. umrli, i da je podnositeljka zahteva jedini naslednik. Podnositeljka zahteva, između ostalog, ističe da se treba izvršiti ispravka brojeva parcela i da se umesto br. 5118 treba upisati broj 5128.
15. Dana 24. aprila 2014. godine, Posebna komora Vrhovnog suda je održala ročište, na kome su ispravljani brojevi parcela, i br. 5118 ispravljen je sa br.5128.
16. Dana 3. januara 2019. godine, podnositeljka zahteva je podnela Posebnoj komori Vrhovnog suda zahtev/predlog za izricanje mere obezbeđenja tužbenog zahteva, koja bi, prema njenim rečima, onemogućilo otuđenje sporne imovine sve do donošenja meritorne odluke.
17. Dana 7. februara 2019. godine, rešenjem [C-III-12-0055] Specijalizovano veće PKVS-a je odbilo zahtev podnositeljke zahteva za izricanje mere bezbednosti, sa obrazloženjem da podnositeljka zahteva nije pružila pouzdane dokaze čime bi se opravdalo izdavanje prethodnog sudskog naloga.
18. Dana 26. februara 2019. godine podnositeljka zahteva je podnela žalbu pred Žalbenim većem PKVS-a protiv gore navedene odluke, sa tvrdnjom da je ista obuhvaćena ozbiljnim povredama odredaba parničnog postupka, pogrešnom primenom materijalnog prava kao i pogrešno utvrđenim činjeničnim stanjem.
19. Dana 21. marta 2019. godine Žalbeno veće PKVS-a je rešenjem [AC-I-19-0027] odbilo žalbu podnositeljke zahteva kao neosnovanu i potvrdilo prvostepenu odluku, ističući, između ostalog, da podnositeljka zahteva nije pružila dovoljno dokaza ne samo za pravo svojine, već ni dokaze koji bi dokazali neposrednu i nenadoknadivu štetu koja bi nastala u slučaju neizricanja privremene mere, kao uslova za izricanje privremene mere.
20. Na sudskom saslušanju od 21. oktobra 2021. godine, u vezi sa meritumom predmeta, podnositeljka zahteva je tražila da se istoj prizna pravo svojine na spornoj parceli br. 5157 i ostala je pri tužbi za poništenje osporenog ugovora. Podnositeljka zahteva je predložila da, ukoliko nije moguće da se vrati vlasništvo nad spornom parcelom, da se odredi novčana naknada po vrednosti na tržištu. S druge strane, KAP je ostao pri onome što je rečeno u datoj odbrani, u potpunosti se suprotstavljajući tvrdnjama podnositeljke zahteva.
21. Dana 11. novembra 2021. godine, Specijalizovano veće PKVS-a je u presudi [C-III-12-0055] odbilo tužbu podnositeljke zahteva kao neosnovanu. Specijalizovano veće PKVS-

a je u obrazloženju presude istaklo da Zakon o obligacionim odnosima SFRJ-a iz 1978. godine, na koji se poziva podnositeljka zahteva, ne pruža mogućnost opoziva kupoprodajnog ugovora, budući da se njegove odredbe o ništavosti ugovora ne mogu primeniti na pravne radnje iz 1963. godine kada je taj sporni ugovor i potpisan. Dalje, u presudi se dodaje da je istekao rok za traženje poništenja ugovora, koji je bio godinu dana od dana njegovog zaključenja, a u konkretnom slučaju je prošlo više od 44 godine, i osim toga, podnositeljka zahteva nije dostavila dokaze u vezi sa navodnim činjenicama.

22. Dana 1. decembra 2021. godine podnositeljka zahteva je uložila žalbu pred Žalbenim većem PKVS-a protiv gore navedene presude, sa istim tvrdnjama koje se tiču zahteva u vezi sa pravom na poništenje osporenog ugovora i priznanjem prava svojine na spornim parcelama, sa istim razlozima koji su navedeni i u glavnoj tužbi. Ista predlaže da se žalba usvoji, osporena presuda preinači i tužbeni zahtev usvoji, ili da se ova presuda poništi a da se predmet vrati na ponovno suđenje i ponovno odlučivanje pred prvim stepenom.
23. Dana 23. novembra 2022. godine, KAP je naglasio u svom odgovoru da podnositeljka zahteva nije pružila nijedan dokaz u prilog svojih tvrdnji ili da opovrgne pravne argumente koji su dati u ožalbenoj prvostepenoj presudi.
24. Dana 6. aprila 2023. godine, Žalbeno veće je u presudi [AC-I-21-0781-A0001] odbilo žalbu podnositeljke zahteva kao neosnovanu i potvrdilo je prvostepenu presudu.

Navodi podnositeljke zahteva

25. Podnositeljka zahteva tvrdi da je došlo do povrede njenih prava koja su zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], članom 46. [Pravo na imovinu i zaštitu imovine] Ustava, u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.
26. Podnositeljka zahteva pre svega tvrdi pred Sudom da su redovni sudovi povredili njena prava koja su zaštićena Ustavom, odnosno članovima 31. i 46., time što nisu razmatrali predlog podnositeljke zahteva upućen Opštinskom sudu dana 7. maja 2010. godine za uvođenje privremene mere zabrane i otuđenja nepokretne imovine koja je predmet ovog spora, i da Opštinski sud nije doneo nikakvu odluku u vezi sa ovim predlogom.
27. Prema navodima podnositeljke zahteva *“da je sud na vreme razmotrio ovaj predlog tužioca za preduzimanje privremene mere, imovinu koja je predmet ovog spora KAP ne bi otuđio”*. Dalje, podnositeljka zahteva navodi da je KAP prodao spornu parcelu fizičkom licu po postupku neposrednog dogovora, i da taj način, prema njenim rečima *„predstavlja atak na imovinu tužilje koja joj je oduzeta, i to apsolutno nevažećim ugovorom”*.
28. Podnositeljka zahteva navodi da je u ovom konkretnom slučaju tužba podneta 2008. godine, a prema njenim rečima, u periodu od 15. godina održana su samo tri sudska ročišta.
29. U svom zahtevu, podnositeljka zahteva takođe navodi da su redovni sudovi u ovom slučaju trebali uzeti u obzir i *„Zakon o prometu nepokretnosti (Službeni list SAPK-a br. 45/81...) i prema njenim rečima, na ovaj način bi ugovor bio proglašen nevažećim, dodajući da „Sud nije pravilno ocenio činjenicu da je za vreme misije UNMIK-a na Kosovu bila na snazi zakonska odredba o ništavosti ugovora”*.
30. Na kraju, podnositeljka zahteva traži od Suda da osporenu odluku proglasi nevažećom.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVA

Član 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. Svakome se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti.
2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

[...]

Član 46 [Zaštita imovine]

1. Garantuje se pravo na imovinu.
2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.
3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijše.
4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne institucije Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.
5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6 (Pravo na pravično suđenje)

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.

Član 1 Protokola br. 1 (Zaštita imovine)

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje

imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbjedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.

Ocena prihvatljivosti zahteva

31. Sud prvo razmatra da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovnikom o radu.
32. U tom smislu, Sud se prvenstveno poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

„1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom“.

33. Sud se dalje poziva i na članove 48 [Tačnost podneska] i 49 [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 48 [Tačnost podneska]

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori“.

Član 49 [Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...“.

34. Što se tiče ispunjenosti ovih zahteva, Sud utvrđuje da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [AC-I-21-0781-A0001] Žalbenog veća PKVS-a od 6. aprila 2023. godine, nakon što je iscrpela sva pravna sredstva utvrđena zakonom, i podnela je svoj zahtev u rokovima koji su propisani u zakonu.
35. Međutim, pored ovih kriterijuma, Sud takođe treba da razmotri da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti koji su propisani u pravilu 34. [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika o Radu, odnosno potpravilu (2) pravila 34 Poslovnika o Radu, koje propisuje:

„(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim ako je zahtev očigledno neosnovan kada podnosilac/teljka zahteva nije dovoljno dokazao/la i potkrepio/la svoju tvrdnju“.

36. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim, kao „očigledno neosnovan“, u celini ili samo u vezi sa određenim navodom koji zahtev može sadržati. U tom smislu, tačnije je nazvati ih kao „očigledno neosnovani navodi“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su

„nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi (vidi, slučajeve ESLJP-a: [*Kemmache protiv Francuske*](#), zahtev br. 17621/91, kategorija (i), [*Mentzen protiv Litvanije*](#), br. 71074/01, kategorija (ii) i [*Trofimchuk protiv Ukrajine*](#), zahtev br. 4241/03, kategorija (iii).

37. U kontekstu procene prihvatljivosti zahteva, odnosno u proceni da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
38. Sud primećuje da se suština ovog slučaja odnosi na tužbu koju je podnositeljka zahteva podnela prvenstveno pred Opštinskim sudom u Prizrenu a protiv PIK „Progres-Ekport“, u kojoj je tražila poništenje ugovora o kupoprodaji nepokretne imovine br. 11647/554, od 20. novembra 1963. godine. Zatim, nakon podnošenja tužbe, podnositeljka zahteva je od Opštinskog suda zatražila da se izda privremena mera na spornoj parceli. Dana 1. novembra 2011. godine, Opštinski sud u Prizrenu se oglosio predmetno nenadležnim za odlučivanje o ovom predmetu i poslao je spise predmeta Posebnoj komori Vrhovnog suda kao nadležnom sudu. Nakon toga, podnositeljka zahteva je 2019. godine podnela Posebnoj komori Vrhovnog suda zahtev/predlog za izricanje mere obezbeđenja tužbenog zahteva, koja bi, prema njenim rečima, sprečila otuđenje sporne imovine do donošenja odluke u meritumu. Specijalizovano veće je odbilo zahtev podnositeljke zahteva za izdavanje mere obezbeđenja. Odluku prvostepenog suda u vezi sa merom bezbednosti potvrdilo je i žalbeno veće PKVS-a. Specijalizovano veće PKVS-a je, odlučujući o meritumu predmeta, odbio tužbeni zahtev podnositeljke zahteva, ističući da Zakon o obligacionim odnosima SFRJ iz 1978. godine, na koji se podnositeljka zahteva poziva, ne pruža mogućnosti opoziva kupoprodajnog ugovora, pošto se njegove odredbe o ništavosti ugovora ne mogu primeniti na pravne radnje iz 1963. godine kada je sporni ugovor potpisan. Dalje u presudi se dodaje da je i istekao rok za podnošenje zahteva za poništenje ugovora, koji je bio godinu dana od dana njegovog zaključenja, u konkretnom slučaju je prošlo više od 44 godine i da podnositeljka zahteva nije dostavila dokaze o navodnim činjenicama. Presudu Specijalizovanog veća PKVS-a, koji je odlučivao o meritumu slučaja, potvrdilo je i Žalbeno veće PKVS-a.
39. Prvo, Sud podseća da podnositeljka zahteva izričito pred Sudom osporava presudu [AC-I-21-0781-A0001] Žalbenog veća PKVS-a od 6. aprila 2023. godine, u kojoj je odlučeno o meritumu i gde je odbijena njena tužba.
40. S tim u vezi, Sud podseća da podnositeljka zahteva tvrdi da osporena presuda krši njena ustavna prava koja su zagarantovana članovima 31. i 46. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
41. U svetlu ovoga, Sud primećuje da se suština žalbe podnositeljke zahteva odnosi na povredu člana 31. u vezi sa članom 6. EKLJP-a i da ima veze sa (i) propustom Opštinskog suda u Prizrenu da odluči u vezi sa zahtevom podnositeljke zahteva za meru bezbednosti; (ii) pogrešnom i proizvoljnom primenom zakona; (iii) odugovlačenjem sudskog postupka, kao i (iv) tvrdnjom u vezi sa povredom člana 46. Ustava.
42. Sud će u nastavku razmotriti ove navode odvojeno, u meri u kojoj se mogu tretirati odvojeno.

Što se tiče navoda u tački (i)– neodlučivanje od strane Opštinskog suda u vezi sa zahtevom podnositeljke zahteva za meru bezbednosti

43. U ovom kontekstu, Sud podseća da podnositeljka zahteva u suštini navodi da je nakon podnošenja tužbe Opštinskom sudu u Prizrenu, odnosno 7. maja 2010. godine, takođe podnela zahtev za meru obezbeđenja sporne imovine Opštinskom sudu u Prizrenu. Prema njenim rečima, Opštinski sud u Prizrenu nikada nije odlučivao o njenom zahtevu za meru bezbednosti.
44. Iz spisa predmeta, Sud primećuje da je Opštinski sud u Prizrenu, rešenjem [C. br. 607/11], oglasio sebe predmetno nenadležnim za odlučivanje o ovom predmetu, te je spise poslao Posebnoj komori Vrhovnog suda, kao nadležnom sudu.
45. Nakon toga, dana 3. januara 2019. godine podnositeljka zahteva je podnela Posebnoj komori Vrhovnog suda zahtev/predlog za izricanje mere obezbeđenja za tužbeni zahtev, koji je Specijalizovano veće PKVS-a odbilo rešenjem [C- III -12-0055], od 07. februara 2019. godine, sa obrazloženjem da podnositeljka zahteva nije pružila pouzdane dokaze koji bi opravdali donošenje prethodnog naloga suda. Gore navedenu odluku kojom je Specijalizovano veće PKVS-a odbilo zahtev podnositeljke zahteva za izricanje privremene mere, nakon žalbe podnositeljke zahteva, u potpunosti je podržalo i Žalbeno veće PKVS-a.
46. Sud iz navedenog konstatuje da Opštinski sud u Prizrenu, koji je oglašen predmetno nenadležnim i koji je spise prosledio PKVS-u, nije imao stvarnu nadležnost za odlučivanje u ovom slučaju u meritumu ili u vezi sa zahtevom podnositeljke zahteva za meru bezbednosti.
47. Međutim, iz spisa predmeta se vidi da su njen zahtev rešavali Specijalizovano veće i Žalbeno veće PKVS-a, kako u meritumu predmeta tako i po njenom zahtevu za meru bezbednosti.
48. Kao rezultat toga, Sud nalazi da je ovaj navod podnositeljke zahteva razmotren od strane redovnih sudova i da Sud neće nastaviti dalje sa razmatranjem ovog navoda.

Što se tiče navoda u tački (ii) – pogrešna i proizvoljna primena zakona

49. Podnositeljka zahteva, u svojim navodima koje je predstavila pred Sudom, takođe pokreće i pitanje tumačenja i pogrešne primene zakona od strane Specijalizovanog veća i Žalbenog veća PKVS-a.
50. Podnositeljka zahteva navodi da su redovni sudovi u ovom slučaju trebali uzeti u obzir i „*Zakon o prometu nepokretnosti (Službeni list SAPK-a br. 45/81...)*“ a prema njenim rečima, na ovaj način bi ugovor bio proglašen nevažećim, dodajući da „*Sud nije pravilno ocenio činjenicu da je za vreme misije UNMIK-a na Kosovu bila na snazi zakonska odredba o ništavosti ugovora*“.
51. Stoga, na osnovu razrađenih navoda podnositeljke zahteva, Sud će oceniti da li navodi o pogrešnoj primeni zakona spadaju u delokrug zakonitosti ili ustavnosti.
52. S tim u vezi, Sud naglašava da se kao opšte pravilo, navodi o pogrešnom tumačenju zakona koje su navodno izvršili redovni sudovi odnose na oblast zakonitosti i kao takvi, nisu u nadležnosti Suda, i iz tih razloga ih Sud, u načelu, ne može razmatrati (vidi, slučajeve Suda: [KI87/20](#), podnosilac zahteva: *Suva Rechtsabteilung*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. aprila 2021. godine, stav 57; [KIo6/17](#), podnosilac zahteva: *L. G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; [KI75/17](#), podnosilac zahteva: *X*, rešenje o neprihvatljivosti od 6. decembra 2017. godine, stav 55; i [KI122/16](#), podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56).

53. Sud je dosledno ponavljao da nije njegov zadatak da se bavi činjeničnim ili pravnim greškama koje su navodno počinili redovni sudovi (zakonitost), osim i ukoliko su tim greškama mogla biti povređena prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). On sam ne može ocenjivati zakon koji je doveo dotle redovni sud da donese jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud „četvrtog stepena“, čime bi zanemario ograničenja koja su postavljena u njegovoj nadležnosti. U stvari, uloga je redovnih sudova da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi, slučajeve ESLJP-a: [Ballıktaş Bingöllü protiv Turske](#), br. 76730/12, presuda od 22. juna 2021. godine, stav 75; [García Ruiz protiv Španije](#), br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28; i, vidi slučajeve Suda: [KI70/11](#), podnosilac zahteva: *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. decembra 2011. godine; kao i gore navedene slučajeve [KIo6/17](#), podnosilac zahteva: *L. G. i petoro drugih*, stav 37, i [KI122/16](#), podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, stav 57).
54. U tom smislu, Sud je u skladu sa sudskom praksom ESLJP-a naglasio da iako je uloga Suda ograničena u smislu ocene tumačenja zakona, on se mora uveriti i preduzeti mere kada primeti da je sud primenio zakon na očigledno pogrešan način u konkretnom slučaju, što je moglo rezultirati „proizvoljnim“ ili „očigledno neobrazloženim“ zaključcima za podnosioca zahteva (vidi, slučajeve ESLJP-a: [Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalijske](#), br. 73049/01, presuda od 11. januara 2007. godine, stav 83; *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, br. 184/02, stavovi 70-74 i 84; [Păduraru protiv Rumunije](#), br. 63252/00, presuda od 1. decembra 2005. godine, stav 98; [Sovtransavto Holding protiv Ukrajine](#), br. 48553/99, presuda od 25. jula 2002. godine, stavovi 79, 97 i 98; *Beyeler protiv Italije* [VV], predstavka br. 33202/96, stav 108; *Koshoglu protiv Bugarske*, Presuda od 10. maja 2007. godine, stav 50, vidi i slučajeve Suda: [KI122/16](#), podnosilac zahteva: *Riza Dembogaj*, stav 57; i [KI154/17](#) i [KIo5/18](#), podnosilac zahteva: *Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću „BARBAS“*, stavovi od 60 do 65 i tu korišćene reference).
55. U ovom slučaju, Sud uzima u obzir da je u početku Specijalizovano veće PKVS-a odbilo tužbu podnositeljke zahteva na osnovu toga što je takav zahtev podnet van svih rokova koji su predviđeni važećim zakonodavstvom, uzimajući u obzir činjenicu da je podnositeljka zahteva u konkretnom slučaju mogla da zahteva poništenje ugovora 1 godinu nakon njegovog zaključenja, a u konkretnom slučaju takav zahtev je podnet nakon 44 godine.
56. S tim u vezi, Sud podseća na obrazloženje presude [C-III-12-0055] Specijalizovanog veća, od 7. februara 2019. godine, gde je između ostalog naglašeno da Zakon o obligacionim odnosima iz 1978. godine, na koji se poziva podnositeljka zahteva „*ne nudi mogućnost opoziva kupoprodajnog ugovora, jer reguliše ništavost ugovora* ali se ove odredbe ne mogu primenjivati za pravne radnje koje su se desile tokom 1963. godine, kada je i potpisan ugovor u kupoprodaji, naglašavajući da su od tada imovine prešle na ime PIK „Progres-Export“ i da podnositeljka zahteva još od tada nije nikada osporavala ovaj ugovor. Specijalizovano veće PKVS-a nakon toga dodaje da i na osnovu člana 26 Zakona o prometu zemljišta i zgrada, „*Ugovore za koje se tvrdi da su zaključeni u nedostatku volje strana, tužioci su mogli da traže poništenje ovog ugovora godinu dana od dana potpisivanja ovog ugovora*“. Specijalizovano veće PKVS-a takođe je naglasilo da „*čak i ako se pretpostavi da je član 8a izmenjenog srpskog zakona od 23. jula 1987. godine bio primenjiv na Kosovu, poništenje ugovora iz 1963. godine ne bi se moglo tražiti, jer je ova tužba podneta više od 44 godine nakon potpisivanja ugovora i više od 20 godina nakon ukidanja pomenutog srpskog zakona*“.
57. Žalbeno veće PKVS-a, u obrazloženju svoje presude je potvrdilo prvostepenu presudu, naglašavajući da „*Žalbeno veće je u potpunosti saglasno sa nalazom prvostepenog veća*

i o gubitku mogućnosti da se traži pravo koje niko nije tražio više od 44 godina, a da je prema članu 26. stav 4. Zakona o prometu nepokretnosti br.26/1954, ovo pravo moglo da se iskoristi do godinu dana od dana potpisivanja ugovora.“

58. Na osnovu gore navedenog, Sud, iz obrazloženja redovnih sudova i iz sadržaja zakonskih odredbi, primećuje da je podnositeljka zahteva svoj zahtev za poništenje kupoprodajnog ugovora zatražila van svih zakonskih rokova.
59. Sud ponavlja da Ustavni sud može ceniti pravna tumačenja redovnih sudova izuzetno i samo ako su ta tumačenja proizvoljna ili očigledno nerazumna (vidi slučaj Suda, citiran iznad, KI75/17, podnosilac zahteva X, stav 59).
60. Međutim, na osnovu gore navedenih razjašnjenja, kao i na osnovu datog tumačenja i obrazloženja, u konkretnom slučaju, nije dokazano da postoji proizvoljnost u tumačenju Specijalizovanog veća ili Žalbenog veća PKVS-a u slučaju odbacivanja tužbe podnositeljke zahteva.
61. Stoga, Sud naglašava da podnositeljka zahteva, pored tvrdnje o povredi člana 31. Ustava, kao rezultat diskriminatorne primene zakona, ne podržava u dovoljnoj meri niti argumentuje pred Sudom, kako ovo tumačenje *zakonitosti* redovnih sudova možda nije bilo pravično.
62. U zaključku, Sud utvrđuje da podnositeljka zahteva u svom zahtevu nije upela da dokaže i da potkrepi svoju tvrdnju o tome kako su Specijalizovano veće PKVS-a i Žalbeno veće PKVS-a tokom tumačenja i primene materijalnog prava, povredili njeno pravo koje je zagarantovano članom 31 Ustava, i samim tim, ovaj navod je očigledno neosnovan po ustavnim osnovama, kako je to i propisano u stavu (2) pravila 34. Poslovnika o Radu.

Što se tiče navoda u tački (iii) o odugovlačenju sudskog postupka

63. U razmatranju ovog navoda, Sud prvenstveno podseća još jednom na ovaj navod podnositeljke zahteva, koja između ostalog, naglašava da u ovom konkretnom slučaju: *„da je sud na vreme razmotrio ovaj predlog tužioca za preduzimanje privremene mere, imovinu koja je predmet ovog spora KAP ne bi otuđio“*. Dalje, podnositeljka zahteva navodi da je KAP prodao spornu parcelu fizičkom licu po postupku neposrednog dogovora, i da taj način, prema njenim rečima *„predstavlja atak na imovinu tužilje koja joj je oduzeta, i to apsolutno nevažećim ugovorom“*.
64. Podnositeljka zahteva naglašava da je u konkretnom slučaju tužba podneta u 2008. godini, i prema njenim navodima, tokom perioda od 15 godina, održane su samo tri sudske rasprave.
65. Što se tiče navoda o odugovlačenju postupka, Sud prvenstveno želi da istakne principijelan stav ESLJP-a da član 6. (1) EKLJP-a zahteva od ugovornih država da organizuju svoj pravni sistem na takav način da bi nadležni organi ispunili zahteve navedenog člana, uključujući i obavezu da razmatraju stvari u razumnom roku. (vidi presudu ESLJP-a u predmetu *Luli i drugi protiv Albanije*, presuda od 1. aprila 2014. godine, stav 91).
66. Što se tiče vremenskog trajanja postupka, Sud uzima u obzir kriterijume ESLJP-a koji su propisani u presudi slučaja *Tomazič protiv Slovenije*, (presuda od 2. juna 2008. godine, stav 54), gde se utvrđuje sledeće: *“Što se tiče razumnosti dužine trajanja postupka, [ESLJP] ponavlja da se mora procenjivati u svetlu okolnosti slučaja i uzimajući u obzir sledeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosioca zahteva i relevantnih vlasti, i šta je u pitanju za podnosioca zahteva u ovom sporu“*.

67. Pozivajući se na sudsku praksu ESLJP-a i svoju sudsku praksu, Sud je ocenio da računanje trajanja procesa počinje da teče od trenutka kada se nadležni sud pokrene zahtevom strana da odluči u vezi sa pravom ili navodnim legitimnim interesom (vidi: slučaj *Erkner i Hofauer protiv Austrije*, ESLJP, od 23. aprila 1987. godine, stav 64, vidi, takođe: slučaj *Poiss protiv Austrije*, ESLJP, od 23. aprila 1987. godine, stav 50, i slučaj Ustavnog suda br. Kl 127/15, *Mile Vasović*, rešenje o neprihvatljivosti od 15. juna 2015. godine, stav 43, KI81/16, sa podnosiocem zahteva *Valdet Nikqi*, presuda od 31. maja 2017. godine, KI19/17, rešenje o neprihvatljivosti od 21. februara 2018. godine, stav 50). Ovaj proces se smatra konačnim, donošenjem konačne sudske odluke od strane poslednjeg nadležnog stepena (vidi: slučaj ESLJP-a *Eckle protiv Federalne Republike Nemačke*, presuda od 15. jula 1982. godine, stav 74).
68. U konkretnom slučaju, Sud primećuje da se radi o imovinskom sporu koji je prvobitno pokrenut tužbom od strane podnositeljke zahteva dana 17. decembra 2008. godine, a 2010. godine je takođe podnela zahtev za izricanje privremene mere. Opštinski sud se oglasio nenadležnim u pogledu predmeta i iz spisa predmeta se vidi da je 2012. godine ustupio predmet nadležnom sudu, odnosno Posebnoj komori Vrhovnog suda. Zatim je 2012. godine KAP podneo odbranu Posebnoj komori Vrhovnog suda protiv tužbe podnositeljke zahteva. Dana 18. decembra 2013. godine, podnositeljka zahteva je precizirala tužbeni zahtev pred Posebnom komorom Vrhovnog suda. Dana 24. aprila 2014. godine, Posebna komora Vrhovnog suda održala je ročište povodom ovog slučaja. Podnositeljka zahteva je 2019. godine podnela Posebnoj komori Vrhovnog suda zahtev/predlog za izricanje mere obezbeđenja tužbenog zahteva. Dana 7. februara 2019. godine, Specijalizovano veće PKVS-a je odbilo zahtev podnositeljke zahteva za izricanje mere bezbednosti, a nakon žalbe podnositeljke zahteva, Žalbeno veće PKVS-a je 21. marta 2019. godine potvrdilo rešenje prvostepenog suda u vezi sa zahtevom podnositeljke zahteva za izricanje privremene mere. Zatim je 21. oktobra 2021. godine Specijalizovano veće PKVS-a održalo sednicu za razmatranje merituma predmeta i 11. novembra 2021. godine je odbilo tužbu kao neosnovanu. Nakon žalbe podnositeljke zahteva, 6. aprila 2023. godine, Žalbeno veće PKVS-a je odbilo žalbu podnositeljke zahteva kao neosnovanu i potvrdilo je prvostepenu presudu. Stoga, u konkretnom slučaju, Sud će oceniti period od 2012. godine, kada je predmet ustupljen Posebnoj komori Vrhovnog suda, pa sve do osporene odluke Žalbenog veća PKVS-a.
69. Što se tiče složenosti predmeta, Sud ističe da prilikom ocene navoda stranaka u vezi sa odugovlačenjem postupka, složenost postupka treba razmotriti u okviru činjeničnog i pravnog aspekta predmetnog spora (vidi slučaj Suda, KI19/17, podnosilac zahteva *Fatos Dervishaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. februara 2018. godine, stav 56).
70. Sud naglašava da se na osnovu gore razrađenih činjenica, slučaj podnositeljke zahteva se može smatrati složenim, s obzirom na činjenično i pravno stanje.
71. Što se tiče postupanja stranaka u postupku, Sud ističe da, u svetlu sudske prakse Suda ali i sudske prakse ESLJP-a, odugovlačenje postupka ocenjuje se i radnjama stranaka koje učestvuju u postupku (vidi, *mutatis mutandis* slučaj ESLJP-a *Eckle protiv Nemačke*, presuda od 15. jula 1982. godine, stav 82; vidi takođe slučaj Suda, KI19/17, podnosilac zahteva *Fatos Dervishaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. februara 2018. godine, stav 62).
72. Što se tiče radnji podnosioca zahteva, Sud primećuje da je podnositeljka zahteva bila aktivna gde je preduzimala mnoge proceduralne radnje, odnosno gde je pratila proceduralne korake koji su dostupni na osnovu zakona na snazi. Podnositeljka zahteva se više puta obraćala redovnim sudovima, sa zahtevom za preciziranje tužbe i zahtevom za izricanje privremene mere, što je takođe doprinelo produženju postupka. Međutim,

iz spisa predmeta ne proizilazi da je podnositeljka zahteva podnela bilo kakvu urgenciju za ubrzanje postupka.

73. Što se tiče radnji nadležnih organa u gore navedenom postupku, Sud konstatuje da su redovni sudovi od momenta njihovog pokretanja bili aktivni u suđenju u predmetu, pri čemu je tokom čitavog postupka doneto ukupno pet sudskih odluka. Sud iz spisa predmeta primećuje da je predmet u prvom stepenu, od trenutka kada je prenet u Specijalizovano veće PKVS-a, trajao 7 godina, međutim, Sud iz spisa predmeta primećuje da su u ovom periodu Specijalizovano veće i Žalbeno veće PKVS-a, doneli dva rešenja kojim je odbijen zahtev podnositeljke zahteva u vezi sa privremenom merom. U drugom stepenu, odnosno pred Žalbenim većem PKVS-a, predmet je trajao od 1. decembra 2021. godine, kada je podnositeljka zahteva uložila žalbu, pa sve do 6. aprila 2023. godine kada je doneto osporeno rešenje. Iz ovoga proizilazi da ceo postupak od momenta podnošenja tužbe do osporene odluke traje ukupno 11 godina i 6 meseci.
74. Sud je, u svetlu okolnosti ovog slučaja, uzimajući u obzir pravni osnov, brojne radnje stranaka u postupku, veliki broj ročišta i pravna sredstva koje su stranke koristile, kao i činjenicu da su sudovi u ovom predmetu doneli ukupno pet sudskih odluka, uključujući i rešenje Opštinskog suda kojim se oglasio nenadležnim, zatim odluke o odbijanju mere bezbednosti i odluke u vezi sa meritumom slučaja od strane Specijalizovanog veća i Žalbenog veća PKVS-a, doneo zaključak da od momenta pokretanja u ovom predmetu isti nisu bili pasivni. Dakle, na osnovu spisa predmeta i u svetlu okolnosti slučaja, Sud nalazi da su redovni sudovi od momenta kada su pokrenuti bili aktivni u suđenju u predmetu i da kao rezultat toga nisu izazvali nerazumno odugovlačenje postupka.
75. Iz navedenog, Sud nalazi da u pogledu navoda podnositeljke zahteva o odugovlačenju postupka, ista nije u dovoljnoj meri dokazala svoju tvrdnju o povredi prava na suđenje u razumnom vremenskom roku, jer iznete činjenice ne dokazuju da su joj redovni sudovi uskratili ovo ustavno pravo.
76. Stoga, gore navedeni navodi podnositeljke zahteva u vezi sa povredom prava koja su zaštićena Ustavom su navodi "*četvrtog stepena*" i samim tim, neprihvatljivi kao očigledno neosnovani po ustavnim osnovama, kako je to i propisano u članu 48. Zakona i pravilu 34 (1) (d) i (2) Poslovnika o radu.

Navodi u vezi sa povredom prava na imovinu

77. Sud podseća da je podnositeljka zahteva pred Sudom naglasila da je, između ostalog, došlo do povrede i člana 46 Ustava, u vezi sa čim ona nije pružila nikakav argument pred Sudom, već je isto povezala sa navodima o povredi člana 31 Ustava.
78. Međutim, Sud podseća da član 46. Ustava, kao i član 1. Protokola br. 1 (Zaštita imovine) EKLJP-a ne garantuje pravo na sticanje svojine (vidi, slučajeve Suda: [KI201/18](#), podnosilac zahteva: *Selami Taraku*, rešenje o neprihvatljivosti od 1. novembra 2019. godine, stav 39; [KI83/18](#), podnosilac zahteva: *Ivica Milošević*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. oktobra 2019. godine, stav 41, vidi i predmete ESLJP-a: [Van der Mussele protiv Belgije](#), br. 8919/80, presuda od 23. novembra 1983. godine, stav 48).
79. Podnositeljka zahteva može dalje da tvrdi povredu člana 46. Ustava samo u meri u kojoj se osporene odluke odnose na njenu „*imovinu*“; u smislu ove odredbe, „*imovina*“ može biti „*postojeća imovina*“, uključujući navode na osnovu kojih podnositeljka zahteva može da tvrdi „*legitimna očekivanja*“ kojim bi dobila efektivno uživanje bilo kog prava na svojinu.
80. Međutim, prema praksi ESLJP-a, ne može se reći da postoji „legitimno očekivanje“ tamo gde postoji spor u vezi sa pravilnim tumačenjem i primenom domaćeg prava i kada nacionalni sudovi naknadno odbace podneske podnosioca zahteva (vidi, predmet ESLJP-a: [Kopecky protiv Slovačke](#), br. 44912/98, presuda od 28. septembra 2004. godine, stav 50).
81. Sud, osvrćući se na navode podnositeljke zahteva u vezi sa gore navedenim načelima, primećuje da potonji nije posebno obrazložio povredu prava svojine i da se ne poziva posebno ni na jedno od načela sadržanih u članu 46. Ustava, ali smatra da je to pravo povređeno usled povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje (član 31. Ustava). Ovo zbog činjenice što su, prema navodima podnositeljke zahteva, redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primenili materijalno pravo i na taj način se nisu odlučili za usvajanje njenog tužbenog zahteva.
82. Međutim, prilikom razmatranja ovih navoda u okviru člana 31. Ustava, Sud je već došao do zaključka da su ovi navodi očigledno neosnovani. Stoga, Sud smatra da u ovom slučaju nije dokazano da podnosilac zahteva ima obrazložen zahtev u vezi sa povredom prava na imovinu prema članu 46. Ustava.
83. Stoga, zahtev je očigledno neosnovan po ustavnim osnovama i kvalifikuje se kao navod koji spada u kategoriju navoda „*četvrtog stepena*“, pa se stoga proglašava neprihvatljivim, u skladu sa pravilom 34. stav (2) Poslovnika o radu.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosova, u skladu sa članom 113.1. i 113.7. Ustava, članom 20. Zakona i u skladu sa pravilom 34. (2) Poslovnika o radu, dana 4. septembra 2024. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova, u skladu sa stavom 5 člana 20 Zakona;

Sudija izvestilac

Selvete Gërxhaliu-Krasniqi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani